

Από τον Μάρτιο του 1906, οπότε και υπογράφηκε η συμφωνία της Αλγεθίρα που ρύθμιζε τις γαλλογερμανικές διαφορές στο Μαρόκο, ο θρόνος της χώρας αυτής έγινε το έπαθλο της εσωτερικής διαμάχης ντόπιων ηγεμόνων. Γερμανοί και Γάλλοι υποστήριζαν καθένας τον «δικό του», ενώ το εμπόριο συνέχιζε να ανθεί απτόητο από εσωτερικές αιματηρές διενέξεις. Η περιοχή ήταν «δίκαια μοιρασμένη». Στα 1911, ο γαλλόφιλος σουλτάνος, Μουλάι Χαφίντ, ένωσε να απειλείται και προσέφυγε στους προστάτες του Γάλλους, να τον σώσουν. Στην έκκλησή του ανέφερε ότι απειλείται η γαλλική παροικία.

Η Γαλλία δεν έχασε την ευκαιρία. Τον Απρίλιο του 1911, γαλλικά στρατεύματα αποβιβάστηκαν στο Μαρόκο και, σε συνεργασία με τη γαλλική αστυνομία που δρούσε εκεί με βάση τα συμφωνηθέντα στην Αλγεθίρα, επέβαλαν την τάξη. Στις 18 Μαΐου, οι Γάλλοι έμπαιναν στη Φεζ χωρίς να συναντήσουν αντίσταση. Ξέχασαν όμως να αποχωρήσουν, όπως συνήθως συμβαίνει.

Με τους Άγγλους να μην ενδιαφέρονται για τα συμβαίνοντα στο Μαρόκο, ξεκίνησε ένας ατέλειωτος διάλογος για το αν η παρουσία των γαλλικών στρατευμάτων συνιστούσε παραβίαση των συμφωνιών ή όχι. Με τους Ισπανούς να στέλνουν στρατεύματα στην ελεγχόμενη από αυτούς ζώνη. Στα τέλη Ιουνίου, τα δυο μπλοκ είχαν ήδη σχηματιστεί: Από τη μια οι Γάλλοι με τους Άγγλους να δηλώνουν ότι θα επέμβουν αν θιγούν τα γαλλικά συμφέροντα στην περιοχή και με τους Ισπανούς να υποστηρίζουν τη Γερμανία.

Και ξαφνικά οι Γερμανοί, από τα λόγια, πέρασαν στις πράξεις: Στις 2 Ιουλίου το γερμανικό θωρηκτό «Πάνθηρ» ξεπρόβαλε μπροστά στο λιμάνι του Αγαδίρ, στην πλευρά του Μαρόκου που βρέχεται από τον Ατλαντικό. Τα κανόνια του στρέφονταν εναντίον της πόλης, ενώ γερμανικά στρατεύματα βρίσκονταν σε επιφυλακή μέσα σε πλοία που ελλιμενίζονταν στην Ταγγέρη (βορειότερο σημείο του κράτους). Ταυτόχρονα, οι Γερμανοί αξίωσαν να έχουν τον έλεγχο του Νότιου Μαρόκου.

Οι Ισπανοί δεν είδαν με καλό μάτι τη γερμανική επέμβαση κι αποφάσισαν να δράσουν αυτόνομα. Δικές τους δυνάμεις στάλθηκαν στο Μαρόκο, ενώ η Γαλλία περιορίστηκε να επιβάλει στην Ισπανία εμπορικές κυρώσεις. Στο διπλωματικό πεδίο, ξεκίνησε ένα άλλο παιχνίδι: Η Γερμανία δεν θα είχε αντίρρηση για μετατροπή ολόκληρου του Μαρόκου σε γαλλικό προτεκτοράτο, αν οι Γάλλοι της παραχωρούσαν μια αξιοπρεπή εδαφική ζώνη στην κεντρική Αφρική: Μια ζώνη στον Ισημερινό, που να πιάνει από τον Ατλαντικό ως τον Ειρηνικό ωκεανό. Οι Γάλλοι απάντησαν ότι το Μαρόκο δεν έχει τόσο μεγάλη αξία. Συστήθηκε επιτροπή να διαπραγματευτεί το ζήτημα.

Κι ενώ το αλισβερίσι συνεχιζόταν, ξεπρόβαλαν από το πουθενά οι Ιταλοί. Όχι στο Μαρόκο αλλά πιο ανατολικά, στη Λιβύη: «Ναι μεν η Ιταλία ήταν υπέρ της εδαφικής ακεραιότητας της Οθωμανικής αυτοκρατορίας αλλά κάτι έπρεπε να γίνει με την αναρχία στη μαύρη ήπειρο». Από την παλιά κι απέραντη οθωμανική αποικία στην Αφρική, είχαν πια απομείνει μονάχα οι περιοχές της Τριπολίτιδας και της Κυρηναϊκής, καθώς η Αίγυπτος βρισκόταν ήδη κάτω από την επιρροή της Βρετανίας και η Τυνησία με την Αλγερία ανήκαν στη Γαλλία.

Στις 13 Σεπτεμβρίου του 1911, η Ιταλία ανακάλυψε ότι η Τουρκία είχε αφήσει στην τύχη και στην αναρχία την Τριπολίτιδα και την Κυρηναϊκή, όπου υπήρχαν ιταλικά εμπορικά και άλλα ζωτικά συμφέροντα. Και μια που οι Τούρκοι δεν έδειχναν κανένα ενδιαφέρον για τις περιοχές, η Ιταλία τις ζητούσε για λογαριασμό της. Εισέπραξε το οθωμανικό «όχι» που περίμενε και κήρυξε τον πόλεμο. Με την ευκαιρία του ιταλοτουρκικού πολέμου, ο στόλος των Ιταλών έκανε και μια βόλτα στα ανατολικά, βομβάρδισε την τουρκοκρατούμενη Πρέβεζα, έπλευσε ως τον Ελλήσποντο και, στην επιστροφή, κυριεύσε τα Δωδεκάνησα.

Όταν τον επόμενο χρόνο, ο ιταλοτουρκικός πόλεμος τέλειωσε, η συνθήκη ειρήνης προέβλεπε την παραχώρηση στους Ιταλούς των οθωμανικών εδαφών στην Αφρική, ενώ οι ίδιοι θα εκκένωναν τα Δωδεκάνησα. Οι Ιταλοί πήραν αυτό που ήθελαν αλλά ξέχασαν να φύγουν από το Αιγαίο.

Με όλα τούτα, ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος κινδύνευσε να ξεκινήσει τρία χρόνια πριν από την ώρα του και με διαφορετικές αφορμές. Το χοντρό παιχνίδι που παιζόταν στη Μεσόγειο δε χρειαζόταν πολλά για να μετεξελιχθεί σε διεθνή σύρραξη που έτσι κι αλλιώς συνεχώς βρισκόταν προ των πυλών. Αν ο πόλεμος δεν εξερράγη, αυτό οφείλεται στο ότι τόσο οι Γερμανοί όσο και οι Γάλλοι πολίτες δεν έδειχναν όρεξη να πάνε να σκοτωθούν για το ποιας χώρας το κεφάλαιο θα έλεγχε το Μαρόκο.

Η λύση βρέθηκε σε καθαρά εμπορικό επίπεδο. Στις 4 Νοεμβρίου του 1911, Γερμανία και Γαλλία ανακοίνωσαν ότι τα βρήκαν: Η Γαλλία παραχώρησε στη Γερμανία μια έκταση στο Βόρειο γαλλικό Κονγκό, σχεδόν κολλητά στο γερμανικό Καμερούν, μαζί με τους 1.000.000 ιθαγενείς κατοίκους της. Και η Γερμανία αναγνώρισε στη Γαλλία το δικαίωμα να μετατρέψει το Μαρόκο σε γαλλικό προτεκτοράτο. Τιμίες δουλειές.

Ουσιαστικά, η Γαλλία βγήκε κερδισμένη απ' όλη αυτή την ιστορία, καθώς ολοκλήρωσε την

απόβασή της στην Αφρική που είχε ξεκινήσει το 1830 με την κατάκτηση της Αλγερίας: Τυνησία, Αλγερία, Μαρόκο μεταβλήθηκαν σε γαλλικά εδάφη με εξαίρεση μια λωρίδα μαροκινής γης, στη νότια άκρη της χώρας, που δόθηκε στην Ισπανία για να μην δημιουργήσει ζήτημα.

ΤΟ ΦΙΛΜ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ:

Ιανουάριος:

Η Μαρία Κιουρί δεν θα είναι τελικά η πρώτη γυναίκα μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας. Οι Γάλλοι αθάνατοι θεώρησαν τολμηρό να εκλέξουν γυναίκα ακαδημαϊκό και προτίμησαν τον εξίσου διάσημο φυσικό Αντώνιο Καίσαρα Μπεκερέλ. Η Κιουρί δίδαξε στη Σορβόνη και την ίδια χρονιά (1911) τιμήθηκε με το δεύτερο για την οικογένειά της βραβείο Νόμπελ για τις μελέτες της πάνω στη ραδιενέργεια. Το πρώτο Νόμπελ της οικογένειας είχε πάρει ο σύζυγός της, ενώ το τρίτο θα κέρδιζαν η κόρη της με τον άνδρα της.

Φεβρουάριος:

Ο εκ των ιδρυτών, το 1900, του Εργατικού κόμματος της Βρετανίας, Τζέιμς Ράμσεϊ Μακντόναλντ, εκλέχτηκε πρόεδρος του κόμματος, μετά την παραίτηση του Τζέιμς Χάρντι. Ο Μακντόναλντ πρωτοβγήκε βουλευτής το 1906 και επρόκειτο να γίνει ο πρωθυπουργός στην πρώτη κυβέρνηση των Εργατικών, το 1924.

Μάρτιος:

«Μελλοντικά, η ελληνική γλώσσα θα είναι αυτή, την οποία θα ομιλούν αβίαστα σε συναναστροφή δυο μορφωμένοι άνθρωποι», δήλωσε στην Αναθεωρητική Βουλή ο Ελευθέριος Βενιζέλος κι έκλεισε την περί γλωσσικού ζητήματος συζήτηση. Προηγουμένως, ο βουλευτής Λορέντζος Μαβίλης είχε τονίσει ότι «δεν υπάρχει χυδαία γλώσσα, υπάρχουν μόνον χυδαίοι άνθρωποι». Η αστυνομία, πάντως, απαγόρευσε φοιτητική διαδήλωση εναντίον της δημοτικής, ενώ ο εισαγγελέας παρέπεμψε με την κατηγορία για στάση τον 71χρονο καθηγητή Γεώργιο Μιστριώτη, που με εμπρηστικούς λόγους κάλεσε τους φοιτητές σε εξέγερση, προκειμένου να υπερασπιστούν την καθαρεύουσα.

Απρίλιος:

Οι μεγαλοτσιφλικάδες της Θεσσαλίας επιστράτευσαν τα μεγάλα μέσα, προκειμένου να αποφύγουν τη συνταγματική κατοχύρωση της απαλλοτρίωσης των τσιφλικιών τους. Στις 15 του μήνα, ο πατριάρχης Ιωακείμ Γ' κατηγόρησε τον Ελευθέριο Βενιζέλο ότι, με τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις που επιβάλλει, «κλονίζει τας βάσεις της ελληνικής κοινωνίας» και προέβλεψε ότι θα σταματήσει η προς την Ελλάδα ροή ξένων κεφαλαίων «διότι ουδεμία υπάρχει εγγύησις ασφαλείας των». Παρά την άγρια πολεμική, τα σχετικά άρθρα ψηφίστηκαν.

Μάιος:

Στις 30 του μήνα πραγματοποιήθηκε ο πρώτος αυτοκινητιστικός αγώνας της Ινδιανάπολης. Νικητής αναδείχθηκε ο Ρέι Χαρούν που έτρεχε με μέση ωριαία ταχύτητα 110 χιλιόμετρα.

Ιούνιος:

Χάνει το ρεκόρ του αλλ' όχι και την αίγλη του το μεγαλύτερο υπερωκεάνιο του κόσμου, το υπερπολυτελές «Ολύμπικ» που προκάλεσε κοσμοσυρροή στο λιμάνι της Νέας Υόρκης, όπου κατέπλευσε στις 20 του μήνα. Πλήθη λαού έσπευσαν στην αποβάθρα για να θαυμάσουν το μεγαθήριο των ωκεανών, που μπορεί να μεταφέρει πάνω από 1300 επιβάτες, πέραν των 850 μελών του πληρώματος. Όμως, μόλις πριν από είκοσι μέρες αναγγέλθηκε η κατέλκυση του αβύθιστου, χάρη στα νέα συστήματα, «Τιτανικού» που αναμένεται να δρομολογηθεί τον επόμενο χρόνο και θα έχει δυνατότητα να μεταφέρει περισσότερους από 2300 επιβάτες.

Ιούλιος:

Ο χειρότερος καύσωνας του αιώνα πλήττει την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ οι επιστήμονες προειδοποιούν για τα χειρότερα, αν η ανθρωπότητα δεν περιορίσει τη σπατάλη ενέργειας που προκαλούν οι βιομηχανίες και τα αυτοκίνητα. Μόνο στη Νέα Υόρκη, 221 άνθρωποι έχασαν τη ζωή εξαιτίας του καύσωνα, μέσα στο πρώτο εικοσαήμερο του μήνα. Η τρομακτική ζέστη προκάλεσε πυρκαγιά στην Κωνσταντινούπολη, που ξέσπασε στις 23 του μήνα και κατέστρεψε τουλάχιστον 7.000 σπίτια.

Αύγουστος:

Άγνωστοι έκλεψαν, στις 21 του μήνα από το μουσείο του Λούβρου τον διάσημο πίνακα

«Μόνα Λίζα» του Λεονάρντο ντα Βίντσι. Η είδηση προκάλεσε συγκίνηση στην κοινή γνώμη και ταραχή στους υπευθύνους του μουσείου, όπου το έργο φιλοξενείτο για περισσότερα από εκατό χρόνια. Το πορτρέτο έμελλε να ξαναβρεθεί μετά από δύο χρόνια. Το είχε κλέψει ο Ιταλός σερβιτόρος Βισέντσο Περούτζιο «για προσωπική του απόλαυση».

Σεπτέμβριος:

Οι κάτοικοι της Αθήνας και των περιχώρων κατέβηκαν στο Φάληρο, στις 2 του μήνα, για να θαυμάσουν το νέο, επιβλητικό απόκτημα του ελληνικού στόλου: το θωρηκτό «Αβέρωφ». Με τριάντα κανόνια και πυροβόλα και με τρεις τορπιλοβόλους σωλήνες, προκαλεί δέος και θαυμασμό στη θέα του. Η Οθωμανική αυτοκρατορία «απάντησε» με πρόσκληση εφέδρων και μετακίνηση στρατευμάτων στην ελληνοτουρκική μεθόριο με την Ελλάδα να ανταπαντά με την κινητοποίηση της 1ης μεραρχίας Θεσσαλίας. Οι τουρκικές προκλήσεις διακόπηκαν στις 29 του μήνα, όταν η Ιταλία κήρυξε τον πόλεμο στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

Οκτώ βριος:

Μεγάλη λαϊκή δημοκρατική επανάσταση ξέσπασε στην Κίνα, στις 10 του μήνα, κι απλώθηκε ταχύτατα στην αχανή χώρα. Στις 12, οι επαναστάτες ανακήρυξαν πρόεδρο δημοκρατίας τον Σουτ Γιατ Σεν, ενώ σε καθοριστική μάχη, στις 22 του μήνα, οι δημοκρατικές δυνάμεις κατατρόπωσαν τα αυτοκρατορικά στρατεύματα. Τον επόμενο μήνα, ο 5χρονος αυτοκράτορας Που Γι «ανακοίνωσε» την παραχώρηση συντάγματος αλλά οι επαναστάτες απαίτησαν την πλήρη κατάργηση της μοναρχίας. Η δημοκρατία επρόκειτο να παγιωθεί στην Κίνα τον Φεβρουάριο του 1912.

Νοέμβριος:

Στις 5 του μήνα, ολοκληρώθηκε η πρώτη διάπτηση των Ηνωμένων Πολιτειών, που ξεκίνησε στις 17 Σεπτεμβρίου. Το εγχείρημα τόλμησε ο Κάλμπραϊθ Πέρι Ρότζερ που πέταξε από τη Νέα Υόρκη ως την Πασαντένα της Καλιφόρνια (3.417 μίλια). Του πήρε 49 ημέρες πτήσης. Σήμερα, η διαδρομή διαρκεί μερικές ώρες.

Δεκέμβριος:

Στις 14 του μήνα, ο σκληροτράχηλος Νορβηγός εξερευνητής Ρόαλντ Αμούντσεν κατάκτησε τον Νότιο Πόλο, υψώνοντας εκεί τη σημαία της πατρίδας του. Έστησε μια σκηνή κι άφησε μια επιστολή στον Άγγλο ανταγωνιστή του, Ρόμπερτ Σκοτ, τον οποίο νίκησε στον μεταξύ τους αγώνα δρόμου. Ο Αμούντσεν είχε ξεκινήσει από τον όρμο των φαλαινών στις 20 του περασμένου Οκτωβρίου με τέσσερις συντρόφους και έλκηθρα που τα έσερναν σκυλιά.

(Έθνος της Κυριακής, 16.5.1999) (τελευταία επεξεργασία, 16.6.2009)